

Expositie

Hier kom ik weg: ook Zuidoost-Drenthe is groots

Het Drents Museum nodigde Daniël Lohues uit om een expositie samen te stellen. Met *Hier kom ik weg* hoopt de singer-songwriter het publiek eigenwaarde te geven. „Pas als je weet waar je vandaan komt, weet je waar je naar toe gaat.”

Gerbrich van der Meer

Er hangt een serene sfeer in de toonzaal. Alsof er iets te gebeuren staat. Gedompte stemmen die druk ergens mee bezig zijn. Dan komt conservator Jaap Beuker naar Daniël Lohues (1971) toe. „Kom je mee?” Hij drukt hem twee handschoenen in de handen. Ik moet achterblijven.

Alleen de samensteller van de tentoonstelling en de conservator zijn gewenst bij het installeren van *Turfschuit* (1883) en een Drents olieverfschilderij van Vincent van Gogh. De conservator verontschuldigt zich. Een verzekeringsskwestie.

Een paar minuten later komt de zanger stilte terug. „Ik werd er week van”, vertelt hij desgevraagd. „Hoevel ik muziek de grootste kunst vind, weet je nooit hoe Bach zijn dingetjes speelde. Bij een schilder als Van Gogh zie je gewoon hoe hij ieder penseelstreekje neergezet heeft. En dat dat landschap ook nog Drents is. Dat vind ik helemaal te gek. Dat je zo dicht bij iets kunt komen.”

Dat juist deze bekende Nederlandse zanger, componist, multi-instrumentalist en schrijver een uitnodiging kreeg van het Drents Museum om een tentoonstelling samen te stellen, vindt Lohues een enorme eer. „Ik vind het zo top. Als je weet waar ik vandaan kom... ‘Er komt nooit iets te

recht van jou’. Ja echt, dat hebben sommige docenten tegen me gezegd toen ik in Emmen de middelbare school verknoeid had. In Utrecht kon ik nog geen schoonaakbaantje krijgen. Bij het UWV vroegen ze zelfs of ik wel een verblijfsvergunning had. Ze struikelden over m'n naam, ik sprak toen net als nu, maar mijn Drentse accent werd niet op prijs gesteld.”

Lohues nam de uitnodiging aan en na een gesprek met de conservator – „komt ook uit Erica” – en de directeur van het museum zag hij het helemaal zitten. Lohues kreeg carte blanche. „Ik ben toen heel geïnteresseerd het depot ingegaan”, vertelt hij met twinkelende ogen. Hij wist van zijn opa dat er dingen lagen die hij nog nooit had gezien. „Hebben jullie ook voorwerpen uit Hankenbergie?”, heb ik toen als eerste gevraagd. „Zo noemde opa dat verhoginkje in het landschap. Ik kwam daar vroeger wel. ‘s Nachts op de terugweg naar Erica van een avond muziek maken in Emmen even een tussenstop maken. Het voelde daar anders. Alsof er een andere energie hing. Klinkt misschien wat vaag, maar het voelde echt spiritueel. Bleek het later een urnenveld te zijn. Het verbaasde me niks.”

Wereld

Nadat Beuker een paar trechterbekers van de Hankenberger hunebedbouwers had opgediept, kwam de conservator nog met iets anders: „Een speerpunt uit de bronstijd. Zo gaaf, die is gevonden op 150 meter afstand van waar ik nu woon!”

Toen kwam het idee om een expositie te maken op de vierkante meter. „Kijk, als ik een liedtekst maak, knip ik steeds weer alle zijkanten eraf. Dat klein maken, doe ik automatisch. Ik wil een zo geconcentreerd mogelijke tekst om bij de essentie uit te komen. Dat doe ik ook als ik kook, een andere grote hobby van me. Als je een bouillon maar lang genoeg kookt, krijg je fond: een nog geconcentreerdere smaak. Ik bedacht me dat ik dat ook kon toepassen op deze expositie. Als

ik het gebied heel klein zou maken, moest er een explosie aan sensaties vrijkomen.” Dus richtte Lohues zich op zijn roots, op Zuidoost-Drenthe. Want: „Hier kom ik weg.”

Door in de expositie heel bewust in te zoomen op een klein gebied ging er een wereld open. „Vincent van Gogh, die in Nieuw-Amsterdam heeft gewerkt en de kerk van Zweekloof heeft geschilderd, het Kasteel in Coevorden en de slag bij Ane in 1227. Het tempeltje van Barger-Oosterveld uit de bronstijd waar de restanten nog van in het depot lagen. Een heiligdom van 3500 jaar geleden waar misschien wel vruchtbaarheidsrituelen zijn uitgevoerd. Het is allemaal vlak bij mijn huis gebeurd. Zie je, ik krijg er nog steeds kippenvel van.”

Eigenlijk wist hij al best veel van de geschiedenis van Zuidoost-Drenthe. „Dat komt van opa. Die wist heel veel. En wat-ie niet wist fantaseerde hij er bij. Van hem hoorde ik bijvoorbeeld ook over de Romeinse muntschat van Barger-compascuum die nu tentoongesteld is. Hij heeft het vaak over die 312 zilveren munten gehad. O, als-ie wist van deze expositie. Wat zou hij dat geweldig hebben gevonden.”

Midden in de tentoonstelling staat een grote zuil waarop de tijdlinje is aangegeven. De ijstijd, de oude steentijd, midden steentijd, nieuwe steentijd, bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd, vroege middeleeuwen, volle en late middeleeuwen, vroegmoderne tijd, moderne tijd en het heden: de lijnen zijn allemaal getrokken met het heeler als achtergrond. „Want wat is tijd, hè”, mijmert Lohues, „tijd is het heeler dat steeds maar uitdijt, zeggen ze dan. De vuistbijl uit Exloo is de oudste vondst uit Zuidoost-Drenthe, gemaakt door een Neanderthaler tussen de 80 en 55 duizend jaar geleden. Dat vinden wij dan oud. Volgens de Big Bang theorie is het zichtbare heelal zo'n 13,75 miljard jaar geleden ontstaan. Dan valt het dus best weer mee. En als je het in die context over Widukind hebt, hertog van Saksen in

Hij haalde zijn schouders op en mompelde tegen Karel de Grote: ‘ach ja, wul der ok gien praot van hebben’

777, dan is dat eigenlijk helemaal nog niet zo lang geleden.”

Context

Die tijdlinje is een bewuste keus. „Ik leg graag verbanden. Dat geeft context.” Het werd hem thuis met de paplepel ingegoten. „Met een vader als dirigent en organist werden we thuis opgevoed met Bach en Händel. Zaten we zondagochtend met de hele familie voor Radio 4, moesten we raden wie de componist was van welk stuk. Beslist Mozart, zeiden we dan. Luister nog eens kritischer, zei m'n vader dan. Wij wisten van hem dat Haydn de muzikale vader was van Mozart en Beethoven een adept. Als je goed luistert, kun je dat horen.”

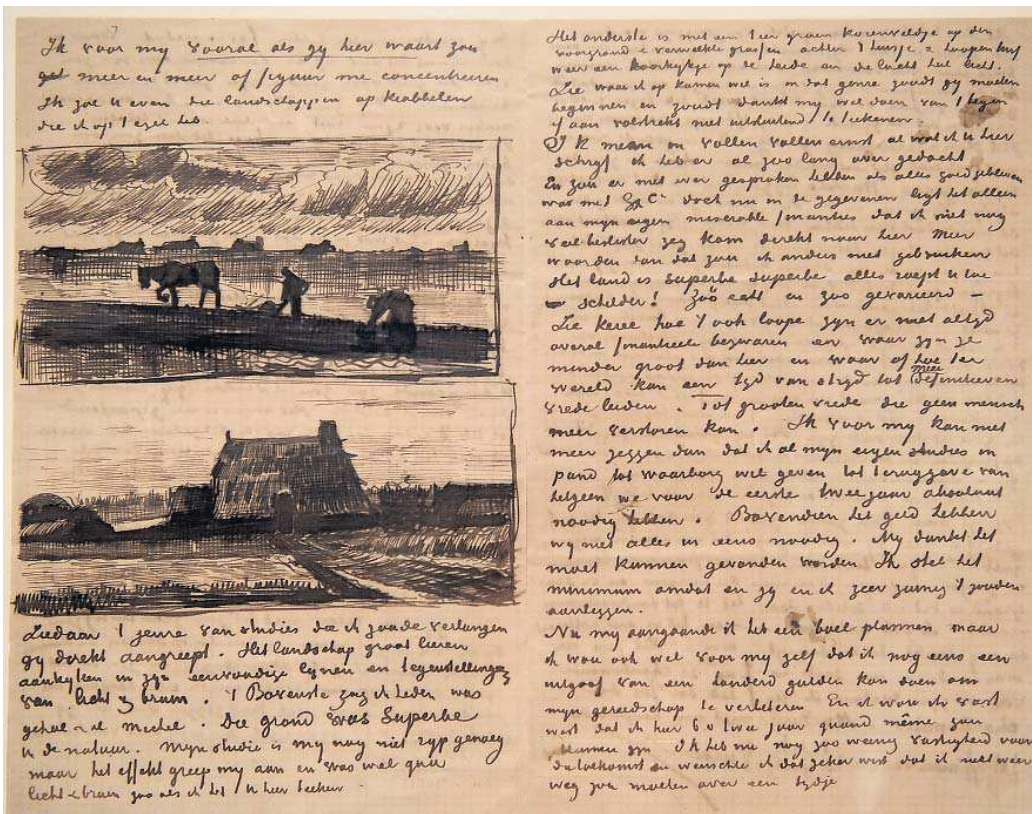
Het helpt je verder als je lijnen kunt trekken. Dat geldt niet alleen voor geschiedenis, ook voor taal en (pop)muziek, weet Lohues. „Voor de evolutie van de muziek is het voor mij als muzikant bijvoorbeeld leerzaam te weten wanneer en in welke context The Beatles hun nummers schreven.”

In de expositie heeft Lohues muziek er trouwens buiten gelaten. „Het stikt in Zuidoost-Drenthe nu van de muzikanten, maar tot 1900 had Drenthe geen eigen muziekcultuur. Deze provincie is juist sterk in de orale traditie (het mondeling overleveren van verhalen, red.). Wij kunnen een hele avond zoet zijn met het oplossen van raadsels. We hebben hier ook veel spookverhalen. Opa kon ze prachtig vertellen.”

De appel valt niet ver van de boom. Met een knipoog naar die Drentse verteltraditie schreef Lohues zijn toelichtingen. Zoals in zijn tekst over de Saksen. „Widukind werd na een lange strijd in 777 gevangen genomen door Karel de Grote, die hem voor de keus stelde: katholiek of de kop er af. Toen kwam de ware Saksische aard naar boven in Widukind. Hij haalde zijn schouders op en mompelde tegen Karel de Grote: ‘Ach ja, toe maar. Is wel goed. Wul der ok gien praot van hebben’.”

Tevreden loopt Lohues door de expositie. Hij hoopt dat het publiek geniet van de rijke geschiedenis van Zuidoost-Drenthe. „En dat men zich bewust wordt dat zo'n geschiedenis in elke stukje Nederland te vinden is, als je je er maar op concentreert.” Dat geeft eigenwaarde, weet Lohues: „Toen ik eenmaal wist dat het Drents geen brabbel-Hollands is maar Nedersaksisch – een variant van een oudere taal dan het Nederlands; de taal van de Saksen, onze voorouders – dan kijk je toch heel anders tegen dat stukje erfgaod aan?”

Hier kom ik weg, tot 9 november in het Drents Museum in Assen

Brief van Vincent van Gogh aan zijn broer Theo uit 1883. Foto: Sake Elzinga

Trechterbekers uit Erica uit de periode van circa 3400 tot 2850 voor Christus. Foto: Sake Elzinga

Een tijdlijn plaats de bezienswaardigheden bij expositie *Hier kom ik weg* in context. Foto: Sake Elzinga